

Can Gironella

Gironella

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	A l'extrem nord-est del terme municipal. Prop de la carretera de Gironella a Vic.
Emplaçament	A la C-154z, la carretera de Vic, prendre el trencall de Can Llop i continuar per la pista asfaltada

Coordenades:

Latitud:	42.03941
Longitud:	1.89172
UTM Est (X):	408271
UTM Nord (Y):	4654746

Classificació

Número de fitxa	08092 - 11
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Modern Popular
Segle	XVII-XVIII
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Número inventari	si. IPA, 3329
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	000408400DG05D0001OZ
Autoria de la fitxa	Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa:	dc., 11/10/2017 - 02:00

Descripció

Gran masia de planta rectangular i organitzada en alçat en planta baixa i dos nivells superiors. La coberta és de teules a dues vessants amb el carener situat en paral·lel a l'eix longitudinal de l'edifici. L'accés a l'edifici s'efectua des de la façana més oriental mitjançant un portal amb grans carreus de pedra regulars i escairats en els brancals i amb una gran llinda monolítica que duu una inscripció, avui dia gairebé desapareguda a causa de l'erosió de la pedra. Malgrat tot encara es poden esbrinar diversos caràcters: "...TONI... NELLA... 34". Segons informacions recollides les lletres corresponen a Antoni Gironella i els números a la data de 1734; a més també hi havia una creu incisa. A la mateixa façana i a nivell de planta baixa s'observen dues grans arcades de mig punt mig tapiades amb sengles portes d'accés. Una d'aquestes arcades està configurada a base de grans carreus de pedra regulars en els brancals i dovelles, també de pedra i regulars, que conformen l'arc de mig punt. La segona arcada disposa d'un revestiment senzill a base d'un arrebossat simple que no deixa observar la configuració dels murs perimetrals. Al primer nivell es localitzen un balcó amb llosa d'obra i barana de ferro de disseny senzill, i dues finestres amb grans carreus de pedra en els brancals i llindes monolítiques. Pel que fa a la façana de migdia hi destaca una galeria porxada amb llindes d'arc de mig punt, a la primera planta flanquejades per balcons amb llosa d'obra i barana de ferro de forja decorada amb reganyols sota del passamà i al sòcol, i a la segona planta, dues grans obertures d'arcs de mig punt amb barana de ferro de disseny senzill i una finestra senzilla a banda i banda. La façana de ponent disposa de diverses finestres a nivell de la primera planta sense que s'observi cap element destacable. Totes les façanes estan revestides amb un arrebossat simple i uniforme a tot l'edifici. De l'interior destaca la zona dels baixos, estructurats en diverses crugies paral·leles, de la que destaca que algunes estan cobertes per una volta encofrada de pedra i altres amb maó de pla, en alguna crugia també trobem algun arc de reforç fet amb carreus de pedra i altres de maó. La resta dels forjats estan realitzats a base de bigues de fusta amb llates i maons de pla. S'observa varietat de materials i tècniques constructives, resultat de diverses modificacions realitzades al llarg del temps per tal d'adaptar els espais als canvis d'ús. A planta baixa també es conserva l'espai del pastador, amb el forn de pa. A nivell de planta baixa, mostra l'estructura d'una casa senyorial amb una gran sala central; entre altres elements també conserva el pou, situat a l'exterior, però amb accés directe des de la planta primera, a través d'una terrassa. S'ha recollit la informació de que la masia, tot i que actualment tapiades i no visibles, conserva tines per al vi. Altres elements remarcables conservats són una fornal o un viver. La casa té annexa una altra construcció que havia estat la masoveria, en un dels murs hi ha un carreu amb la data 1854. La masia compta amb un clos amb el seus portals, i al seu voltant immediat altres construccions.

Observacions:

La família propietària de Can Gironella va mantenir el cognom fins no fa massa generacions, actualment s'ha perdut. Aquest llinatge es vincula directament amb la vila, tot i que no ha estat estudiat, la família explica que la documentació recull que en un moment no concretat, sembla que potser d'inicis de l'època moderna, una branca dels Gironella va rebre aquesta finca, en la que constava el castell o la torre petita, i que l'altra part s'hauria quedat amb el que deuria ser el castell de Gironella pròpiament.

Història

La masia de Can Gironella, mostra diferents fases constructives, les més visibles i importants són les obres del segle XVIII, testimoniades a la llinda de la porta d'accés, la qual té gravada la data 1734 (avui desapareguda parcialment) i també les obres del segle XIX i XX; sembla que segurament és al segle XIX quan es construeix el cos de la galeria que amplia un crugia més la casa per el costat sud. Sembla bastant

clar que la casa té amagada en la seva arquitectura, elements o part de l'estructura de cronologies anteriors, es fa difícil identificar-les a simple vista per les reformes i modificacions posteriors i també perquè les seves façanes tenen la superfície arrebossada i pintada, fet que regularitza l'edifici i que no deixa veure traces de possibles estructures anteriors. De tota manera, a nivell de planta baixa el seu interior permet detectar diferents moments constructius poden apuntar que les obres del segle XVIII van comportar un engrandiment de la casa.

Les notícies documentals referides a la família Gironella es remunten almenys al segle XIII; consta que Guillem Ramon de Gironella era canonge de la Seu de Girona i trobador, es conserven tres poemes escrits en occità. Un altre personatge, Simon de Gironella va ser veguer de Ripoll i del Ripollès el 1306 i d'Osona, Bages, Berguedà i Ripollès el 1308. Posteriorment, consta que un tal Ramon de Gironella va ser paborde de Lillet entre el 1355 i 1374. També del segle XIV és l'establiment d'un benefici a l'església de Sant Marc de Cal Bassacs per part de la família Gironella. Hi ha diferents referències documentals que testimonien que una branca de la mateixa família van ser proveïdors de diversos tipus de productes com blat, vi o aiguardent, als Barons de Pinós i Mataplana, suposem que també del moment en que eren barons de Gironella.

En el fogatge de 1497 (IGLESIES, 244) hi figura referenciat un tal Pere Gironella en la relació de focs del Gironella, Olvan i Llavaneres; d'altra banda, en el fogatge de 1553, trobem que apareix Joan Gironella, com a cònsol de la parròquia i terme de Gironella. (IGLESIES, 462)

En el cadastre de 1772, corresponent al més antic conservat de Gironella, en la partides de les cases de pagès hi consta can Gironella, de fet el terreny rústic del municipi es trobava repartit en poques mans; del total de contribució rústica els pertocava pagar 123 rals, essent una de les principals propietats del terme juntament amb Cal Feliu i ca n'Arola. (AHG) Posteriorment, es sol·licità als ajuntament l'enviament de la relació de cases de pagès i els seus habitants, documentació que consta que s'envià a l'octubre de 1855,(AHG) segurament és la mateixa informació que consta en el llibre "Registro de las casas de campo de cada Distrito. Ydem de los aforados de guerra" de l'any 1856 (AHCB), on consta que a Can Gironella era de Rosa Gironella.

Bibliografia

- BUSQUETS I CASTELLA, J. (1991): "El cadastre de Gironella l'any 1772", a El Vilatà, número 91.
- BUSQUETS I CASTELLA, J.; MONTAÑA, D.; PUJOL, J.; SERRA, R.: (1999): Gironella. Notes històriques. Gironella: Edicions del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural El Vilatà del Berguedà, Col·lecció L'Escambell, núm. 12.
- IGLÉSIES, Josep (1979): El Fogatge de 1553. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana.
- IGLÉSIES, Josep (1991): El Fogatge de 1497. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana.
- S/A. (1993): Cent imatges per a la història: Gironella, 1885-1973. Gironella: Associació Cultural El Vilatà; col·lecció l'escambell, 4.
- SERRA, R. et altri (1991): Guia d'Art del Berguedà. Berga, Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà.
- SERRA i VILARÓ, J. (1989): Baronies de Pinós i Mataplana. Reproducció facsímil de l'obra de 1930, editat el 1989 pel Centre d'Estudis Baganesos.
- VVAA (1994): Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, volum 5, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

